

Els blaus i els ocres d'Isidre Vicens

En unes Fires 93, un any més grises, mullades i tardorals, l'Ajuntament de Girona ens ofereix una nova mostra antològica d'un pintor gironí. Aquesta vegada el seleccionat és el veterà Isidre Vicens. Nat el 1918, acaba de fer 75 anys. A l'exposició s'hi exhibeixen més de setanta obres.

Hem passejat per les solitàries sales de l'antic convent, avui convertit en Museu d'Història de la ciutat de Girona. Tot caminant plens de fervor ens hem tornat a trobar amb els esplèndids blaus i ocres de les pintures d'en Vicens. Sí, el blau és el color més pur, quasi no és color, ja que és el cel, l'infinit, qui el pinta és perquè està ple de nostàlgies i d'infinit, siguin celestials o humans.

En canvi, els ocres són els grocs barrejats de taronja i una punta de verd, blanc. Sí, els ocres són la terra, els camps ressecs, les parets envellides, les muntanyes, les cases recremades pel sol, les inclemències, etc. L'ocre enfront del blau és el veritable color, pes i materialitat de les coses, com el blau és la transparència, l'espiritualitat, la immaterialitat del no-res...

UN FRA ANGÈLIC LLIBERTARI

D'una manera devota, però informal, contemplem les pintures mai no oblidades del nostre vell mestre. Volem destacar-ne tres dels anys 50-60, que sempre m'han meravellat pel seu color, lluminositat i delicadesa. Aquestes són: el carrer del Bellmirall, 1951; la placeta dels Lledoners, 1966; plaça dels Apòstols, 1955. Tres indrets propers a casa seva, de la Girona

Monumental, que són el màgic recorregut quotidià d'en Vicens fins a la catedral. Aquestes pintures, com quasi totes les d'en Vicens, aparentment figuratives, anecdòtiques, són intemporals, abstractes, màgiques, a pesar de ser inspirades en geografies, paisatges urbans, reals. Paisatges que són transformats, sublimats pel color, com feia fra Angèlic, en paisatges interiors màgics, celestials, quasi sobrenaturals, a pesar de la seva entranyable quotidianitat.

Ull! Vicens, a diferència de l'Angèlic, no fa pintures religioses, metafísiques, ni romàntiques com Gaspar Frederich, ni és un místic en el sentit clàssic, religiós, cristià del terme. El d'aquest és humanista, la seva espiritualitat és laica i llibertària, culturalista i social. Quan parlem del misticisme de la pintura d'en Vicens, és pel seu tarannà personal, recollit, serè, auster, ordenat; com molt bé ell mateix s'ha definit, se sent, més que un pintor professional i comercial, com un pintor vocacional, que pinta perquè l'apassiona i no es pot estar de pintar.

O sigui, que per en Vicens l'acte de pintar és un tot i ell aspira a la totalitat, a la perfecció, bellesa, honestat i rectitud humanes i a la justícia i fraternitat entre tots els homes; en aquest sentit és un místic. Aquest era el credo de Van Gogh, el sant patró de tots els veritables pintors. I també el dels vells anarcosindicalistes, inspirats pels vells mestres, com Tolstoi, Reclús, Bakunin, etc. I de tants altres que Vicens va llegir en la seva joventut de militant de les

Autoretrat, 1954.

joventuts llibertàries. Herència cultural i social que Vicens mai no oblidarà i que ens va transmetre als seus deixebles.

Vicens, com fra Angèlic, és un creador

colorista d'atmosferes serenes i màgiques, i alhora senzilles i quotidianes. On allò meravellós és el color sàviament ordenat, aplicat amb una pinzellada equilibrada, fent música i plasticitat. Els primaris i els secundaris sempre estan sàviament dossificats, acompanyats dels freds i calents i dels neutres, sota una estructura de composició geomètrica, meticulosa. Com el pagès, ordena i conrea els espais dels seus camps, Vicens ordena i compon les seves teles d'una forma absoluta, on cada cosa i cada pinzellada estan en el seu lloc. Vicens a penes fa servir el negre i els grisos; aquests són compensats pels blaus. El blau era també el color predilecte dels poetes romàntics, Kleist, Novalis, etc., que cercaven la mítica flor blava. Però el blau d'en Vicens no és el blau dionisiac de la nit fosca i tràgica dels romàntics germànics. Vicens no és un pintor romàntic, dionisiac, maleït. El seu blau és el del migdia, no el de les tenebres nocturnes.

VICTÒRIES DESPRÉS DE LA DERROTA

Gosaríem fer una atrevida hipòtesi socio-política, existencial. Pensaríem que després de lluitar en la fracassada revolució popular dels republicans anarcosindicalistes, i patir en la pròpia pell els horrors de la guerra, la repressió, i la contrarevolució franquista, que l'empresonà i castigà durant un piló d'anys Vicens, s'autoexilià a la seva llar, casa, estudi, acadèmia del carrer

Carrer de Bellmirall, 1951.

Bellmirall. I allà sublimà la derrota social, amb la victòria mística de la pintura, l'ensenyament, el color, i el seu culte al blau, símbol dels seus afanys utòpics per la llibertat, no d'ell, sinó de

tota la humanitat.

Creiem que en els seus deliciosos i entranyables paisatges de Sant Daniel, com els seus austers, grandiosos, tràgics, paisatges de les

Castelles, Aragó, Andalusia, és on la pintura de l'Isidre Vicens adquireix la seva plasticitat més pura, senzilla i sublim. Ja que en la seva austeritat estilística i humana, Vicens està lluny de les retòriques romàntiques i dels excessos, barroquismes, i expressionismes arrauxats, de tants dels artistes contemporanis.

Volem insistir un cop més: els blaus, tan presents a quasi totes les pintures d'en Vicens, pintures tan terrenals, siguin paisatges urbans o paisatgístics, els blaus, sàviament dossificats, són les ombres lluminoses que fan fora les foscors, convertides en cel, en infinit anunci del paradís. Amb la dossificació dels blaus, elimina el clar i fosc dels renaixentistes i dels barrocs. Sàvia lliçó que vam aprendre dels pintors impressionistes, dels Manet,

Monet, Van Gogh, Cézanne, Gauguin, Bonnard, Matisse, i del cèlebre Tractat de la Pintura d'Andrée Lothe, que tot sovint Vicens ens ensenyava.

Isidre Vicens ha assolit en la seva pintura una nova reelaboració, síntesi molt acurada

i personal, de la vetlla tradició dels post-impressionistes, fauves, puntillistes i de l'expressionisme en el seu vessant francès, català, no germànic. Com ell diu, se sent proper als pintors catalans paisatgistes d'aquest segle, cosa que en part és certa, però, com ja hem escrit altres vegades, la pintura d'en Vicens, tot i tenir lluminositat de la Mediterrània, per austeritat i senzillesa està més a prop dels pintors castellans, perquè els seus paisatges de Montfullà o Sant Daniel són a les antípodes de la pintura olotina o d'en Lluís Roura, etc., però és en definitiva en les tan poc exhuberants, desolades planícies d'Aragó, les Castelles, Andalusia, on Vicens pot expressar la immensitat plàstica-espiritual dels seus grandiosos i humils paisatges interiors.

I en la temàtica de les portes, velles, tancades i tristes, potser és on hi ha la part més nocturna, dramàtica, fosca, de la en general lluminosa, quotidiana i també a vegades tràgica, però sempre serena, pintura de l'Isidre Vicens, que ens recorda els paisatges del vell John Ford i les grans panoràmiques dels seus èpics films de l'oest.

Els blaus i els ocres harmonitzats de la pintura d'en Vicens anuncien la fusió, la reconciliació utòpica dels contraris i la desaparició de les ombres nocturnes, expulsades pel migdia. És la utopia d'una humanitat mediterrània que retroba la germanor universal en una comunitat, lliure, fraternal i sàvia.

J. M. LAUGER

LLUÍS BOSCH MARTÍ